

Kungl. Vetenskapsakademien har till uppgift att främja vetenskaperna och stärka deras inflytande i samhället.
The Royal Swedish Academy of Sciences has as its aim to promote the sciences and strengthen their influence in society.

Debatt: Politiker måste stå upp för fri forskning

Coronapandemin är ett tydligt exempel på hur svårt det är att förutse vilka forskningsframsteg vi behöver för att lösa framtida kriser. För att stå bättre rustade inför nästa kris bör riksdagsledamöter arbeta för att svensk forskningspolitik prioriterar fri forskning, skriver företrädare för Kungl. Vetenskapsakademien.

Covid-19-pandemin visar på behovet av oförutsedda forskningsresultat. Den immunologiska analysmetod som nu används för att påvisa antikroppar hos människor som haft en infektion uppfanns på Stockholms universitet och tekniken för att hitta antikroppsbyggande celler utvecklades vid Göteborgs universitet. Vaccinkomponenter från Uppsala används i dag i utvecklingen av vaccin mot covid-19. Inget av dessa forskningsprojekt syftade uttryckligen till att möta ett coronavirus i en pandemi, men är viktiga pusselbitar i kampen mot covid-19.

Angelägna samhällsutmaningar gör det frestande för politiker att fokusera på enkel signalpolitik, där forskningsmedel styrs snävt för att "beställa" lösningar. Men om forskningen blir för detaljstyrd riskerar vi att söka på fel ställe och missa avgörande upptäckter. När forskningen är fri – och forskningsmedel satsas på forskning av högsta vetenskapliga kvalitet – kan oväntade men avgörande forskningsframsteg göras.

Sverige har en stark vetenskapstradition som kan fortsätta bidra till de stora genombrotten, och höstens forskningsproposition kan möjliggöra långsiktiga politiska åtaganden som rustar oss inför nästa kris. Vi föreslår därför:

Inför ett enprocentsmål i forskningspropositionen. Fri forskning är grunden till all kunskap. Höj de statliga anslagen till forskning och utveckling till 1,0 procent av BNP jämfört med dagens 0,75 procent.

Stärk den fria forskningen så att kvaliteten och hållbarheten i svensk forskning värnas. Vi föreslår en stegvis höjning av anslagen till Vetenskapsrådet – så att de fördubblas och omfattar 12 miljarder om fyra år jämfört med 6 miljarder 2019.

Covid-19 pandemin visar hur viktigt det är att prioritera fri forskning av högsta vetenskapliga kvalitet. I samband med forskningspropositionen har riksdagsledamöter möjlighet att påverka svensk forskning för lång tid framöver genom att kräva en forskningspolitik som ger oss möjlighet att lösa framtidens kriser.

Göran K. Hansson

Ständig sekreterare, Kungl. Vetenskapsakademien

Hans Ellegren

Vice preses, Kungl. Vetenskapsakademien

Artikeln publicerades i ett flertal svenska dagstidningar i juli och augusti 2020.